

RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser arbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintos o lleves y facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa la Unió Catalanista, tenen el dret y 'l' deber de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que siga llur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques o socials**.

SUMARI

De la via santa, per *Daniel Cardona*.—Esguards, per *Franc*.—Englantines: Brindis, per *Joaquim Delclos y Dols*.—Nosce te ipsum, per *Lluís G. Fàbrega y Amat*.—Silenci, per *Ezequiel d'Abaix*.—Socialisme y Nacionalisme, per *Salvador Salat y Ferrando*.—Pasqua florida, per *Agustí Escalasans Joich*.—El jurament, per *Pere M. Puig*.—La Catalanofobia dels que mantenim, per *Furmiketo*.—Plany d'enamorada, per *Emili Graells Castells*.—Trets, per *V. I. C.*.—Música, per *C. Batlle*.—Vida Cultural.—Unió Catalanista.—Garbellant.—Noves.—Efemérides, per *Ll. G. C.*

De la via santa

Oiu? Ja no de tots els cloquers de Catalunya toquen a gloria, no per totes les encontrades clamen a resurrecció; en els cims de les montanyes, en els plans y valls; fins en els carrers y places ciutadanes, en tot Catalunya, el sentiment catalanista s'ofega, la veu de la Patria resta enmudida y en l'immensitat ressonen encara febles, apagantse, les darreres estridencies patriòtiques.

Les vostres ànimes, amics, estarán arraulides en un recó, sentint el fret de la solitud, anyorant l'escalf revividor de la sentimentalitat catalanista, lamentant que'ls desenganys y les claudicacions, espines sagnantes en el vostre camí de lliberació patriòtica, atormentin y adoleixin els vostres cors, plens d'un sant amor a la Patria Catalana.

Tot un dols fervor patri, que arborà fins fa ben poc el cor de molts catalans, s'esfuma, y una veritable crisi de patriotisme, impossibilita tota acció catalanitzanta portada a cap pera reaccionar novament al nostre poble.

Les classes desertes dels «Estudis Universitaris Catalans», la buidor desoladora de nostre «Teatre Nacional»; la migradíssima y penosa vida de les Escoles Catalanes, y altres; són probes ben patentes del estat actual de les gents catalanes. Una corrent d'espanyolisació invadeix tot Catalunya, l'allau es forta y cada pas que avensa, són èpoques perdudes en el temps desitjat de la deslliuransa. D'allí al lluny, del ponent tètric, de l'etern Madrid, n'arriuen les noves irradiacions, intermitentes de la nostra desnacionalisació.

Castella ja no l'ensa sobres Catalunya, els tercis d'en Felip d'Espinola, pero sí les musicalisacions histèriques del *Salón Madrid* y del *Trián Palace*; l'eco de canonades, ja fa temps que ha enmudit pels àmbits de la terra nostra; mes ara, amics, són els cants de llur flamenquisme, qu'en llavis catalans semblen volguer esser un *de profundis*, un himne funerari que'ns empeny cap a l'abim.

Silenci?

No! ara més que mai, alsarèm la nostra bandera de lluita. Que hi fa que siguèm pocs? La

nostra obra es d'abnegació y sacrifici, es obra llarga y encara no són acabats els seguidors de nostres nobles tossuderíes. Que no se'ns preguntí qui som. Si no portessim el honorífic sagell de la «Unió Catalanista», tampoc se'ns podria confondre: els Judes de túnica barrada 'ns batejaren; *imprudents, somniadors, idealistes* y fins molt a plaer nostre, *fanàtics de la intransigència*.

Tampoc la nostra bandera no es pas encara batuda; som joves y de la nostra joventut n'hem fet ofrena; ella es símbol de recomensament; si lluitem, lluitarem ab ella; si caiem en la lluita, caurem envolcallats ab ella, en el lloc honorabilíssim, en el camí de bellesa inefables, en la via santa y dreturera que caigueren *La Renaixença, La Nació Catalana, Joventut, Progrés, La Tralla, Catalunya*.

Alsemhi, companys, la de RENAIXEMENT, plena d'esperances y falaguers optimismes; veniuhi, amics, al seu entorn; contra les paus y transaccions, imposarem la implacable intransigència, que'ls silencis sols són fets per conuiu en les arcades dels temples y en les planes mortes!

Cim, cim amunt, s'es portada Catalunya al sacrifici, després de passar per mans dels pontífexs del nostre imperialisme; el fet será consumat y en mitg de la confusió y de les febrositats de les multituds catalanes, nosaltres els eterns y perdurables protestataris, clamarèm pel restabliment y solidesa del Nacionalisme Català en l'Assamblea de Tarragona; que nostres veus no sien apagades pel terrabastall de la lluita fratricida, vinagre y fel, en lloc d'amor, per tots nosaltres.

Una nit perdurable 's presagia per Catalunya; qui sab si pels faritzeus del Catalanisme, li será col·locat al bell cim més alt de sa creu un: *Hic est Regina Cathalonia*, mofeta... d'escarni...

DANIEL CARDONA.

Esguards

Els darrers combats al Marroc, han desvetllat els condormits sentiments guerrers de «La Veu de Catalunya».

En Pol, il·lustre poeta, munyidor electoral, Pitàgoras y mestre en Gai Saber tot d'una pessa, demana per les kàbiles rebels un cop decisiu, ben calculat, ferm y enèrgic, que

d'una vegada deixi sentat en aquelles terres el domini espanyol.

No tenim ja necessitat de llegir «El Ejército Español» ni cap paper patrioter d'aquells que's fan a la villa y corte, ni esperar que'l senyor Maestre ab un entero y pronunciado demani 'l cap de Mahoma, que aquí a Catalunya ja hi ha qui ab català demana sang... com la multitud estulta demana en una cursa de braus: caballos! caballos!

D. Clodoaldo Piñal, brut y estripat, ja no encarna 'l periodista patrioter espanyol; la amabilitat del senyor Agulló y Vidal l'ha transformat aquest tipo, l'ha dignificat y aristocratitzat, l'ha vestit de levita y l'ha fet mestre en Gaya Ciencia, y en lloc de parlar l'armoniosa, per caritat y pels cinc centims, li fa parlar l'aspre y ordinaria llengua catalana.

Qu'entén per kàbiles rebels l'articulista? Es per ventura 'l dret de conquesta un dret de forsa aital, davant quin s'hagi sense remissió d'ajupir la testa?

Ab quin dret Catalunya reclama ses perdudes llibertats si al fi y al cap conquesta fou la que sufri!

Amics, com vos enganyeu! Malgrat vostre esforç en apareixer catalanistes, malgrat vostre afany en semblar campions de nostres perdudes llibertats, al contacte del aire vos cau la careta, mostrant vostre veritable aspecte, vostre rostre polític tal com es, servils y rastres, farsants y hipòcrites, que no repareu en fer servir d'escambell per vostres baixes passions lo més sagrat que té un poble, la llibertat, malgrat no vos serveix més que per pescar una credencial miserable de oficial de cuarta; la qüestió es medrar.

Sou servils y rastres, sí; ab el feble sou forts, ab el fort sou febles. Sou farsants, car volèu semblar tot amor y demaneu l'extermini de aquell poble, davant del qual lo menys que podrieu fer es callar y descobrirvos, car al fi y al cap defensa ab braó, pert sa vida per lo que nosaltres, cobarts, abandonem traidorament en mans butxines y veiem sa destrucció impassibles, mentres aquella gent disputa pam a pam sa Patria als corbs que'n fan presa.

Sou hipòcrites, car no teniu el civisme suficient per mostrarvos tal com sou, vos presenteu altius y forts davant del poble quan el necessiteu, mes vostra cobardia vos fa escriure y parlar en lloansa de coses y gestes que, prou ho sabèu, denigren als homes y esclavitzen les Patries.

Vostres bèles ardors, vostres cunts que

rrers, senyor mestre en Gai Saber, guarden-los pera l'ensarlos al carrer abrassats ab vostra ànima en defensa de Catalunya, de la nostra Patria; d'aquesta Catalunya que associaren aquells mateixos a qui com cà pidolaire llepeu els talons en espera d'una mercé.

Si aquest camí no us plau, volèn vers les planes mortes y allí cantèn com un corb, demanèn sang y més sang, contemplant aquell poble que alsa 'l trono de Citea pera colocar an ell la bella Chelito, que la passeja triomfal pels bruts carrers de la capital de Espanya, bramolant com fera davant de la nuesa de la carn impúdica d'una dona, mentres llença monedes als golfos desparracats que li fan chor.

Aneusenhi sí, que 'ls veritables mestres ens ensenyaren y predicaren ultre Ideal, aquell Ideal que 'ns ha arrapat al cor aquell lema: **O tot o res;** esperonats per ell, diem com vos: un sol cop... ferm... decisiu... ben calculat, salvaria a nostra idolatrada Catalunya.

FRANC.

ENGLANTINES

BRINDIS

Ab goig per Catalunya
brindo, companys;

lluitar per llibertat
son mos afanys.

Vos prego a tots, seguir-me
en mon pensar,

qu'avansi nostra idea
per prompte obrar.

Si l'opressor ens priva
de di' l que som,

demostrémli la válua
del nostre nom.

Els fills de Catalunya
som catalans;

sí ab precs no vol convencers
femho ab les mans.

JOAQUIM DELCLÓS Y DOLS.

La gloria militar es enemiga de la llibertat.

ESQUIRÓS.

Nosce te ipsum

(Acabament)

Pere III, el Gran, es cèlebre pel seu caràcter enèrgic y poderós; otorgà el *Privilegi General*; derrotà al exèrcit francès en el *Coll de Panisars* y ab sols nou anys de regnar meresqué el renom de *Gran*. Victor Balaguer creu més adequat el d'*Epic* pera aquest il·lustre primpcep que meresqué ser retratat per Dant en el següent tercet de la *Divina Comedia*: «Quel che par si membruto é che s'acordacantando con colui dal maschio naso, d'ognivalor portó cinta la corda». Fou bon trovador, havent escrit un poema sobre les seves desavinences ab el Papa Martí IV y el rei de Fransa.

Alfons III fou qui donà el *Privilegi de l'Unió*, y en la època de Jaume II tingué lloc la separació de Sicília.

En aquest temps, sols dirèm que's portà a cap la cèlebre expedició mitològica contra 'ls turcs, formada de Catalans y aragonesos, comandats per l'italià Roger de Flor, el qual fou assassinat traidorament, posantse en front, Berenguer d'Entensa qu'arribava ab reforços, prò, una nova traició priva als Catalans d'aquest cuefe; però 'ns ressorgeix un de nou, Bernat de Rocafort, recorrent l'Imperi, fent en ell l'horrible devastació coneguda ab el nom de *Venjansa Catalana*.

A Jaume II el succeí Alfons IV el Benigne; en aquest regnat tingué lloc la cèlebre protesta dels valencians, degut a la repartició que feu de terres del regne ab els fills de la seva segona muller Dona Leonor, germana del rei de Castella. Protestaren d'aquesta desmembració els valencians, anant una comissió, presidida per Guillem de Vinatea, dient qu'estaven disposats primer a morir que consentir reparticions, afegint: «Com home nò sou sobre nosaltres, y com rei sou per nosaltres y pera nosaltres». Oint això Dona Leonor, exclamà: «Tal cosa com aqueixa no la toleraria mon germà, rei de Castella, y segurament manaria degollar a tant sediciosos homes», a lo que contestà 'l monarca aragonès: «Reina, nostre poble es més lliure que'l de Castella, nostres súbdits ens reverencien, y Nos els tenim a ells per bons vasalls y amics».

Aquestes paraules pinten, fotogràficament, el caràcter distint de Castella, y Aragó y Catalunya.

Pere IV, el Ceremoniós, fou de complexió dèbil, però de caràcter enèrgic, fret y de grans

dots morals; abolí 'l Privilegi de la Unió, confirmant l'antic Privilegi General. Protegí y cultivà les lletres y les ciències; fou cronista del seu propi regnat y era alquimista. Moltes de les seves troves, escrites en llemosí, se troben en el arxiu de la Corona d'Aragó, creat per ell mateix.

Joan I, son fill, establí la Cort d'Amor y el Consistori de la Gaia Ciència.

El succeí son germà Martí l'Humà, qui baixà al sepulcre sens deixar successor, quedant el trono vacant.

Alegaven drets pera ocupar-lo, sis candidats, comptantse entre aquestos, Ferrán d'Antequera y 'l Comte d'Urgell, qu'eren els quins comptaven ab més probabilitats pera ocupar-lo.

Llavors fou quan els Parlaments de Catalunya, Valencia y Aragó, conveniren en nombrar un jurat pera resoldre 'l conflicte, reunintse a Casp els compromisaris, aont se traí la causa de Catalunya, nombrant rei a Ferrán d'Antequera, entronisantse aixís a Catalunya la *dinastia castellana*, fent presoner al comte d'Urgell, reclutant-lo per tota la vida, morint en el castell de Xàtiva.

* * *

Fins aquí, y a grans gambades, havèm donat a conèixer quelcuns dels homes d'aquella gloriosa monarquia que tant alt posaren el nom de la nostra estimada Nació Catalana; hem donat a conèixer les curtes biografies dels seus reis, deixant de banda, pera que ho fassin plumes més ben trempades que la nostra, les biografies dels qui la honraven ab els estudis filosòfics y artístics, y dels qui treballaven ab fé y ardidesa pera la grandesa y prosperitat de la Patria, com son en Ramón Llull, que escrigué el célebre *Llibre de les besties*, y fou creador de l'*Ars Magna*, coetani d'Arnald de Villanueva, el més famós metje de l'escola Montpeller; Llull aprenqué d'aquest la fabricació del aiguardent y fou inventor d'algúns corrossius; l'Ausias March que floreixé en el regnat d'Alfons V, del qual, es el Sr. Rubió y Ors qui més ha sumministrat detalls de tant ilustre patrici, ab un opuscol titolat, *Ausias March y sa época*; y tants y tants altres patricis que 's cobriren de gloria y que resten ignorats pels fills de Catalunya.

Havèm de crear una càtedra popular en cada lloc, pera ensenyarles les biografies dels nostres grans homes si no volèm veure ab vergonya com la posteritat no sab un borrall de la nostra èpica Historia, confonent els seus noms ilustres ab els carrers de l'Aixamplis de Barce-

lona, y fins arribant a ignorar els més contemporanis, com són Verdaguer, Robert y altres, com ara ignorèm a Rafel de Casanova, Bach de Roda, Bellvés y altres també gloriosos.

Jo m'he atrevit a comensar aquesta tasca difícil, desde aquestes curtes ratlles; tant-de-bó que altres les seguissin ab més bona sort.

No cal dir que seria una bona obra per Catalunya, a fi de fer reviure més el nostre fervor patriòtic, que tanta falta 'ns fa a tots.

Aixís siga.

LLUIS G. FÁBREGA Y AMAT.

Silenci

Capbaix y trist, pujà en Francesc per aquella escala, y temerós de torbar aquell silenci que tant bé'l convidava en un estat de reculliment, caminà poc a poc, tenint en gran cura 'l no malmetre ab el més petit terrabastall aquella dolça quietut.

Era una nit freda, estrellada; el vent bufava fortament, fent xirriacar les lleves de les portes y doblegar al seu impuls els arbres que's removien frisosos; al lluny s'oïen les batallades del rellotje del poble que repercutien per les valls com una cansó eterna.

Una gran tristesa inondava l'ànima d'en Francesc; sentia acabar-se, finir com el ble del llum, qu'en un recó de sala parpellejava macilent, fent esdevenir ombres tètriques els adormits mobles d'aquella habitació, y aquell llum s'apagaria y les tenebres envollarien aquell petit espai de un gran misteri.

Això 'l feu extremir y sos ulls fitaren fosforescents aquell blé qu'espaternegava, com si l'apagarse definitivament, son cor també deixés de batre.

Potser sí que's moria, potser sí que l'hora de la seva mort, repercutiria ben prompte per les valls silencioses, mes encara sentia 'l cor batre d'un viu desitj, d'un gran desitj de desfogar de son sí tota l'amargor d'una vida miserable y sadollarse d'un amor que jamai ell ab sa plenitut de vida havia sentit, un gran amor, un dols amor que moria ab ell.

Nerviós, esforsantse, s'alsà de son seient, aont abatut s'havia deixat anar, y anà a reposar sa testa als vidres; llur fredor alivià l'ardencia que l'abusava y sentí que aquella quietut de fora se li encomanava a l'ànima. Una dolça pau, una gran placidesa experimentà en son sí; sols

el llum parpellejava sinestrament com una amenaça, y'l Crist que presidia l'habitació, immòvil, ab sos brassos oberts, semblava esperar aquell amor, aquella estimació que com una severitat en Francesc sentia.

Y s'atreu a guaitarlo, com temerós de profanar ab sa mirada aquella figura venerable, mes el Crist no semblava una severitat; també ell semblava tot placidesa, també ell semblava tot bondat, tot amor... sos ulls miraven tristement, sa fas era dolça y sos cabells, caientli front avall, pareixien mostrar una gran veneració.

Y en Francesc se sentí agraït d'aquella imatge; per què no anar ab Ell, l'amic de l'infantesa? Sí, ell el perdonaria, també agrairia aquell amor, aquella ofrena; unes lletres grabades damunt la fusta, 's llegia freda, laconicament: *Venite ad me omnes*, y ell, l'home penedit, també hi aniria.

Y com obeint a una forsa interior s'abrassà als peus de la imatge, plorant amargament, un plor de penediment y contrició, besant bojament aquelles cames fredes, y sos ulls goitaren a n'els del Crist, que semblaven misericordiosos, y sa fas pareixia somriure. El llum s'apagà y en Francesc sentí pujàrseli coll amunt una glopada calenta que l'ofegava, sos ulls relluiren per darrer cop en la fosca y caigué; tot semblantli que'ls brassos del Crist s'abaixaven pera abraçar-lo y que tot esdevenia clar y lluminós, com passant a un nou món, un món de roses, d'il·lusions y de dolceses.

El Cel era clar, parpellejaven les estrelles y al lluny, interrompent la dolça quietut, queien vagament les campanades repercutint per les valls silencioses.

EZEQUIEL D'ABAIX.

Socialisme y Nacionalisme

IV

En tant, el Catalanisme no es refractari al problema socialista, en tant, no es sort al clamoreig del desvalgut que gemega de pena en el treball, que's veu tractat com mercaderia de calitat inferior per plutòcrates y aristòcrates, dignitats y gerarquies d'orgull y vanitat inflades, qu'en la sabia constitució de Manresa, trencant els vells motllos dels estats cesaristes y parlamentaris, ja prefixa que la diputació de llurs concellers y de llurs Corts no tenia d'esser pro-

clamada per les multituds anònimes, analfabetes, coercitades, acaudillades per cacics, ni acollades per aventurers que de la política ne fan un ofici com el butxí, sino que calia que fossin estamentaries o sia per estaments, considerant qu'en les accions socials lo que mou als homes no es l'amor y l'interés a l'home en ares del quin cap altre deu acotarse ni sacrificarse, sino l'amor y l'interés que's té en l'acció, en l'activitat, en la que junts treballèm.

Certament: morirà l'operari, la màquina esclatarà, la plètora fulminarà d'apoplegia al burgès, y l'operari, la màquina y l'amo seràn substituïts; l'únic interessant, lo que no deu morir, sino perdurar, es la feina, y per això l'Assamblea de Manresa, en una de ses bases, conferí la diputació representativa a l'estament en la persona d'un de sos agremiats, d'entre ells eixida y per ells votada.

No confereix una unitat de representació per cada districte, ni per cada tants mils essers, ni per cada entitat o agrupació arbitraria, ni per cada tantes accions o valors de riquesa com fan altres constitucions financieres, sino per cada activitat de treball, per cada centre de gravitació d'un interés útil.

Y cal fixarse que aquesta sabia silueta de constitució, si sabia mereix dirla per aquesta clàusula, més lloable es per la circumstancia que a primera vista sembla tendenciosa, de no donar representació al proletari, al obrer, en aquesta ni en aquella proporció. Precisament porque aquesta lluita de capital y treball que avui sembla la clau del problema socialista, en aquella congregació d'homes de bona fè y de clara videncia, aparegué això com una lluita de caràcter transitori si s'establís la representació de l'estat per agremiació, divent en cada gremi, directors, capitalistes (mentres n'hi hagin) y obrers, elegir d'entre ells aquell que ab més capacitat el consideressin per aital cèrrec.

Y encara puja de punt el socialisme del Catalanisme al considerar les clàusules de l'Assamblea de Balaguer, en les que's fixa com a única manera de contribuir als gastos y gabeles de l'Estat, la contribució progressiva sobre l's fruits o interés del capital desde nulo pel senzill operari fins a anular el fruit, a un cert límit desproporcionat y immoral de l'interés. Aquesta contribució progressiva que no permet ferla gravitar per endós al consumidor ni al proletari, que's tanca sobre 'l balans del capital y escanya més com més golut es el guany, es justa y equitativa, nivelladora y compensadora, puig fa indiferent una professió que altra, dignificantles totes.

per un igual, recompensantles idènticament, y fora causa de que'ls homes no triessin la professió per la més lucrativa, sino aquella que fora més armònica ab llurs aptituds y circumstancies. millorant al ensemps la condició de treball, la idoneïtat del operador y 'l fruit o producte de ses activitats. Fora tanca espinosa als explotadors y agiotistes y glavi al mitg dels trusts y prepotents del capital y la banca, la plutocràcia y la usura.

SALVADOR SALAT Y FERRANDO.

PASQUA FLORIDA (*)

En poms y garlandelles,
al clar de lluna,—gentil minyona,
la nit de Caramelles
de nostres càntics
te fem present.
Companys, cantem l'amor;
seguim nostre camí
cantant fins sol-ixent.

Cantem l'amor qu'es vida
seguim la ruta—trenant cantades;
gosèm, tot hi convida:
la nit es dolça,
l'aire més suau.
Fruïm el seu encant;
fem dia de la nit;
mercès y adeussiau!

Mercès, má generosa,
y... adeu. qu'es baden—altres finestres
aont somrisent, joyosa
cada donzella
frisa esperant,
y 'l cor, glatint de goig,
batega esbogerrat
sentint el nostre cant.

S'engronxen les cistelles
entre garlandes—de flors y llassos,
florida de roselles
qu'entre canturies
han esclatat.
Companys, glosèm l'amor
tot fent camí, fins tant
que 'l sol sigui llevat.

Ja 't besa amorosida;
de jorns felissos—es missatjera.
Ja som Pasqua florida;
ja es primavera,
cantem l'amor!
Adeu... prenem comiat,
y al dir fins l'any vinent,
te dem mercès de cor!

AGUSTÍ ESCLASANS FOLCH.

(*) Aquesta poesia serà cantada pel Chor «Mossèn Cinto», la nit de Caramelles d'enguany.

El jurament

Remember

Avui fa vint anys que a Manresa 's dogmatísà el Catalanisme en mitg d'un gran esclat d'entusiasme y fè; joves y vells de tots els estaments y indrets de la Patria, cantaren un himne a la llibertat y per ella juraren treballar, lluitar y fins morir.

Han passat vint anys! Dels vells molts s'han mort; que Deu y la Patria 'ls glorifiquin! altres retrets en ses llars, ploren desenganys y penes, y uns quants, poquets, encara ab energia, blancs sos cabells, arrugada la pell, mantenen com el primer dia, el foc sagrat de la santa intransigència.

De la jovenalla, alguns ne plorèm sa mort, altres aquell dogma l'han fet servir de graó pera enlairarse; egoïsmes particulars, envejes y personalismes ens han portat la divisió entre nostres germans, y uns per impacients adveniments y desitjos de poc pràctics resultats, més o menys fidels al jurament de Manresa, ens hem escampat per diferents viaranyes que lluny de aproparnos cada dia ens separen més, y de aquella llevar sembrada, sols un ramell de flors destriades y espinoses ne podèm oferir avui als que per virtut d'una llei natural de successió, són cridats a rellevarnos.

Sols uns pocs, com aquells vells que queden, encara fem acte de vida y germanor y som encara aont erem abans; y aquesta germanor y constància, avui ab més oportunitat que mai, debèm ferla patent ab motiu del segon desenari de la proclamació de les Bases de Manresa, que si be avui el temps y els fets han fet reformables, mentres en solemne acte no's disposi altra cosa, no deixarà d'haverhi sota d'elles un jurament que debèm mantenir y recordar sempre y mentres Catalunya no hagi assolit lo que ara fa vint anys ens aplegà a Manresa.

Siguin aquestes ratlles de salutació y adhesió als companys d'aquells temps, als que en tot aont hi bateguí un alé de Catalanisme allà 'ns veiem, y mantinguèm sencer y ferm aquell jurament, com a millor mostra de nostre constant amor a la llibertat y a Catalunya.

PERE M. PUIG.

25 Mars 1912.

La Catalanofobia dels que mantením

El títol es llarc, però més llarga es la llista d'actes que'l justifiquen, com incomprendible es la nostra passivitat en comportarlos dels forasters que'ns venen a insultar dintre de Catalunya, especialment de la rassa d'empleiats que paguem y quines inconveniències han motivat aquestes ratilles.

* * *

D'això fa pocs dies. Estavem ab un amic a l'«American Soda». Al costat nostre hi havien tres joves que parlaven castellà, entusiasmats en una ampolla de «Manzanilla». Les seves bromes, influenciades per la beguda, esdevingueren entre escàndol incorrectes y grolleres, ab gests massa indecorosos pera un establiment públic.

Mes tart se dirigiren al nostre amic preguntantli una tonteria, a lo qual hi va contestar ab uns monossilabs escusadors.

—*Hable usted en castellano*—replicà 'l més inspirat.

L'amic va respondre que no li donava la gana y l'home semblà que l'havien punxat.

—*Es usted español?*—li digué.

—Per forsa—respòn l'amic.

—*Pues usted es un imbécil.*—y acompanyà l'insult ab un cop a la cara que li feu caure el cigarro.

El nostre amic, que havia seguit la ràpida conversa mitj en broma, per l'estat deplorable d'aquella gent, botà del seient y quan recullíam l'ofensa ens compareix tot d'una ab un policia, exigint la detenció d'aquell poca-solta, que resultà agent de vigilància com el seu company y l'altre dels tres, un tinent de l'exèrcit.

Fins aquí, no hauríem relatat l'incident si el delegat de policia al interrogarnos en el seu despaig no hagués fet una lleugera apreciació.

Hem de fer constar el seu tacte, al evitar un atestat, que tenia més importància per la qualitat del que l'havia promogut, com ell degué reconèixer la nostra generositat al deixar d'insistir en la denuncia, però no podèm passar sense protesta el que's permetés dir, *que el que tal había dicho*—es referia a n'allò d'esser espanyol per forsa—*le merecía lástima*.

Repetim lo que varem dirli: que s'hi conservi ab la seva apreciació!

* * *

Y ara dues notes finals.

Ja manifestàrem a n'aquell delegat, quan

aquell mal educat, al declarar els fets deia que havia dit: *son unos imbéciles*, que allò no era cert, car si hagués pluralisat, sabria a n'aquestes hores l'influència d'un tamboret de roure sobre'l cap d'un agent de vigilància, qu'es l'únic procediment que recomanèm per aitals casos, puig la templansa ja veiem que no més dona molesties.

Y l'altra nota es aquesta, que no varem pensar a exposarla: Aquell subjecte qu'excusava la seva grosseria pel *patriotismo ultrajado*, es cubá. Si'l seu cap, olvidant la «Manzanilla» te un moment pera admetre reflexions, se li pot fer aquesta: quin patriotisme es més lloable, el dels que defensen la seva llengua o'l d'aquells que per una credencial defensen la d'altri?

FURMIKETO.

PLANY D'ENAMORADA

Vull sentirme enamorada

d'un galán donzell!

Vull sentir una besada

sol dels llavis d'ell!

Vull Amor, com vull la vida!

Res me fa morí

si 'l meu cor no don florides

com les roses d'un jardí!

EMILI GRAELLS CASTELLS.

Trets

Llassades de palmóns

Diumenge de Rams, era cosa de volguer sapiguer si ara, com anys endarrera, se mostraven catalanistes tants qui s'ho han dit cent vegades.

Y un hom se'n anava al «Obriu, obriu», y tot eren llassos blaus, blancs, grocs, fins vermells (de *Damas rojas?*)... pocs, ben pocs Catalans.

Proposèm que—si aqueixa progressió descendent segueix—als Temples s'hi canti 'l día de Rams:

Abrid, abrid, que queremos entrar...

Me fa creure aquest decaïment, que aquells qui's deien catalanistes no ho eren, car si ho haguessin sigut encara'n serien més ara. Els vui comparar an aquells *anti-clericals* qui tal día com avui—Dijous Sant—mengen bacallà a casa y se'n van, a la tarda, a fora, a ferse un bon tip de carn. Els jutjarieu veraders descreguts?

V. I. C.

Música

No es pas gens agradable tenir de dirigir censures y menys a persones a qui'l nostre goig fora dedicar el més sincer elogi, mes el cas es de tals proporcions, que fora una greu manca de sinceritat y un mal precedent no parlarli clar y català, com se parla a un amic.

Me refereixo als dos concerts sinfònics que han tingut lloc les vetlles dels dies 25 y 31 del passat Mars en l'hostatge del Foment del Treball Nacional, baix la direcció del mestre en Tomás Buxó.

Els que havíem admirat a n'en Buxó en alguna obra original y en varis recitals de piano, extranyàrem del seu talent que 's presentés davant d'una orquesta de la manera que ho feu en aquests concerts, que si es que 'ls organisa pera lluir algún mérit personal, ha quedat ben desacreditat, y no es que vulgui dir que no reuneixi qualitats com a director, sinó que presentarse davant d'un públic (encara que sigui invitat) sense haver ensajat les obres anunciades, es un equivoc, ja que d'aquesta manera, no ab els elements que comptava, sino encara que haguessin sigut més notables y coessionats, es impossible fer comprendre cap obra, y això, suposèm qu'en Buxó ho sab prou bé.

Y fou llàstima, perque 'ls programes eren força interessants, haventhi varies primeres audicions, algunes d'elles d'autors que 'ns eren desconeguts, y que naturalment segueixen essentho per la manera que s'executaren, lo que'm priva doncs de parlarne en cap sentit.

S'ha de dir, no obstant, que'l segon concert, degut al haver ensajat un xic les obres, si be no foren dites ab més color ni expressió, s'hi nota una major seguretat, lo que demostra que no n'hi ha prou de la bona voluntat, el dia del concert, sino qu'es precis tenirla ja avans y ferse càrrec del paper que's representa.

En aquest darrer concert se feren sentir les nenes Sabater y Roig en la «Marcha heroica» a dos pianos, de Saint-Saëns, dos jovenetes artistes que demostraren posseir un pulcre mecanisme y bones facultats pera'l conreu del piano.

Desitjem al mestre Buxó que al presentarse una altra vegada en públic, davant d'una orquesta, ho fassi tal com es degut, y no li faltará el nostre més caluros elogi, que ara sentim no poguerli endressar.

C. BATLLE.

VIDA CULTURAL (1)

Manifestació del sentiment nacional català en les nostres Cròniques.—Conferencia pel catedràtic dels E. U. C. doctor Rubió y Lluch al Centre Autonomista de D. del C. y de la I.

Dissapte passat y davant nombrosa concurrència, en belles y elocuentes paraules desgrana aquest interessant tema 'l docte catedràtic.

A mena de preàmbul comensà posant de manifest la satisfacció que sentia d'ocupar la càtedra del Centre, al qual endressà la més coral felicitació per sa profitosa tasca, car l'element mercantil es digne de tot elogi per estar fortament enllassat son esforç al engrandiment de la Patria y principalment a Catalunya, de quina es el nervi principal.

Referma ses paraules recordant aquell famós llibre del Consulat de Mar, font de tots els Codis de Comers de les demés nacions de Europa.

La importancia d'aqueix esperit ens en dona fè la creació de la Junta de Comers de Llotja, la qual quan Felip V pera acabar sa nefasta obra anorreadora de Catalunya tanca y suprimeix, la Universitat de Barcelona, la Junta de Comers supleix a n'aqueixa, creant càtedres, etc., etc., tasca meritíssima que repetí al invadir els francesos en 1808 a nostra Catalunya, fent ressorgir aquell esperit mercantil y cultural alhora.

Fet aquest breu exordi, entra en materia.

De les grans Cròniques de nostra Catalunya. La primera es la del Monastir de Ripoll. Eixa fou el bressol de nostra Historia. Eixa Crònica té un marcat caràcter monacal que a mida que l'esperit nacional s'expandí, prengué caràcter català. D'eixa, junt ab les del Rei Jaume 'l Conqueridor y les altres, molt bé 'n diu En Guimerà, són els Evangelis del català. Eixes Cròniques se distingeixen per son caràcter altament popular, car elles són escrites en la llengua del poble, o sia de fácil comprensió.

La segona, o sia la Crònica del alt Rei En Jaume, es una bella manifestació del esperit netament patriòtic, d'amor a la terra Catalana. Malgrat el nom artificial de Reialme d'Aragó, aquest se convertí en nom nacional de fonda ànima catalana infiltrada pels Reis Catalans, car la dinastia catalana donà hemogenietat a la Confederació y això feu que tots els nacionals de la mateixa fossin arreu coneguts tant sols

(1) Sobrant del número passat per excés d'original.

per catalans, y ses gestes y conquestes portessin un sagell propi, català. En eixa Crònica es la font aont neix eix esperit, car el Rei somnia ab la conquesta de Mallorca pera fónndrela ab Catalunya. Del esperit fortament català del gran Rei n'es mostra palesa sa actitud davant el Rei de Castella y altres fets narrats en sa Crònica.

Renuncia a esser més extens son anàlisis del regnat del Conqueridor, car elocuentment ho feu el senyor Massó y Torrents en el certamen que ab motiu del centenari del naixement del gran Rei se celebrà a Tarragona, al ensemps per esser afortunadament eixa Crònica una de les més divulgades y conegudes, sols em cal dir que eix regnat fou el punt naixent de l'època d'or de nostra Catalunya.

Les Cròniques manifesten clarament l'esperit expansiu de nostra rassa, car elles comprenen els regnats més gloriosos de Catalunya.

Ab Pere 'l Gran comensa 'l rei europeu y internacional. Aixampla son regne ab Sicília y en ell comensa aquella lluita entre 'l poder d'Aragó y Fransa, quals reminiscències duren fins a la tristement célebre data del 11 de Setembre de 1714.

Descloet es el narrador d'aquesta Crònica, la que poden citar com la més perfecta de les Cròniques escrites de mans catalanes, car ella es tot un poema èpic.

Cita ab gran riquesa de detalls els quatre temps, podèm dir, del poema. Ella dona una perfecta visió del fort poderiu de Catalunya, qual mostra 'n són les paraules de Roger de Llúria al Comte de Foix quan eix li demanava treves a la lluita que sosteníen els catalans ab el Rei de Fransa.

Passa a ocupar-se de la Crònica d'En Montaner, la més interessant baix el punt de vista del tema. La del Rey En Jaume ens dona una autobiografia del gran Rei. Descloet canta al hèroe y Montaner son hèroe es Catalunya. Jaume II, per l'Arxiu de nostra Corona, joia inapreciable, se'ns manifesta 'l Rei àrbitre del món polític de Europa per excelència, car ell intervé en tots els assumptes de marcat interés internacional. Extén sos dominis y Catalunya assoleix una brillant posició y forsa.

Montaner sent l'esperit català fort y noble y somnia ab una forta y única nacionalitat per tot l'imperi. A la forsa política s'ajunta la forsa intel·lectual del nostre poble, citant com a mostra, alguns trossos de la Crònica en els quals se recalca la superioritat intel·lectual de Catalunya y son domini en el camp del saber.

An En Pere 'l Cerimoniós se nota una conseqüència de Jaume I. Pere es el més historiador, car detalla fins sa vida íntima y procura donar a sos escrits una forma apoteósica, y com les demás eixa Crònica batega un fortíssim esperit catalanesc.

Acabà sa brillantíssima conferència, bella mostra del profund estudi que'l senyor Rubió y Lluch ha fet de nostra Historia, recomanant el coneixement de les nostres Cròniques, car en elles hi trobarèm l'esperit que devèm infiltrar en tota manifestació pera que sia ella ben nostra, ben catalana.

Una salva d'aplaudiments coronà les darreres paraules del conferenciant que ab frase galana y profund coneixement de la materia, desenrotllà aqueix importantíssim tema.—X.

UNIO CATALANISTA

Secció oficial

L'«Associació Catalanista» de Premià de Mar celebrà 'l 24 del passat mes la primera prova del concurs de treballs originals, recitar, llegir y escriurer, al qual prengueren part 31 concursants, cinc d'ells ab treballs originals.

El jurat deliberà respecte aquesta primera prova ab una imparcialitat que, coneguda per tot Premià, fa creure que la segona prova, que será 'l 28 d'aquest mes, se veurà encara més concorreguda.

L'«Associació Protectora de l'Ensenyansa Catalana», adherida també a la «Unió Catalanista», ha ofert llibres y coleccions de postals pera augmentar el nombre de premis ab el qual comptava l'«Associació» de Premià per aital concurs local.

AVIS D'ADMINISTRACIÓ

Acabat ja 'l primer trimestre d'enguany, se prevé als subscriptors y corresponents de fora de Barcelona que no estiguin al corrent de llurs pagaments, que si per tot el dia 15 del que som no s'hi han posat, suspendrèm l'envio del periòdic, reservantnos el dret de publicar els llurs noms com a morosos y incomplidors.

GARBELLANT

En Canalejas vol emprendre la confecció del projecte de Mancomunitats, que s'havia de presentar a les Corts el passat mes de Mars.

«Jo no podré anar—ha dit—fins allà ont els desitjos de tots voldrien que arribessim, pero m'hi aproximaré bastant».

Y pera treballar dintre aquest cercle de ferro, ha cridat a Madrid al senyor Prat de la Riba y als principals confeccionadors del projecte de Mancomunitat Catalana.

Aixis, quan quedí llest el projecte de llei, el senyor Canalejas, com Pilats, podrà rentarse les mans.

Pero lo més trist—y damunt d'això no hi cap la nota irònica—es que hi hagi qui s'ofereix a fer d'Annàs y de Caifàs... y de Judes encare...

El *Duende de la Colegiata*, aquest detective (sic) madrileny que 'ns ha sigut enviat pera fer informació sobre aquest repugnant procés de segrestaments, diu en l'*Heraldo* d'allà dalt del dia 23 del mes passat, que tots els periòdics de Barcelona li fan l'obsequi d'ocuparse d'ell y de ferli propaganda.

Gairebé tots els diaris d'aquí l'han tractat de inepte y d'imbècil.

Veritablement, això, a Madrid, li es una propaganda.

La setmana passada, al carrer de Ponent, el *guardia* de seguretat n.º 351, contestà a una velleta que li preguntava una adreça:

— *Pregúntelo á uno que sepa el catalán, pues yo no lo sé.*

Y ho devia dir ab aquell mateix tò enfàtic y menyspreuant ab que'ls senyors mitgevals, ab impúdica ostentació de la seva ignorancia, deien:—Això doneuho a n'els meus subdits, que saben llegir y escriure.

Y's devia embossar ab la capa y devia seguir amunt y avall del carrer, passejant gallardament la seva ineptia.

El digne superior geràrquic d'aquest *guardia*, el senyor Portela, enterat d'aquest fet—fet que no podem reprobar, perque l'amparen les lleis del mai per nosaltres prou alabat Estat espanyol—va dir, que donaria ordres a la policia sino pera que aprengué el català, pera que procurés entendre al públic.

Y en aquesta policia que no entèn el català—

un dialecte del castellà, segons els seus compatrioters—havèm de confiar la nostra seguretat personal?

L'Angel de la Guarda, ens guardi.

Parlant de la última operació militar al Riff, ha dit el president del govern:

—«Es cierto que hemos tenido pérdidas, pero están compensadas en las enormes que los rifeños han tenido y en la influencia que el castigo ha tenido en el harca».

Y además son molt consoladores aquelles paraules del ministre d'Hisenda, quan deia que, «pitjor quan lo de Cuba y Filipines».

En l'Ateneu Barceloní, el seu president En Lluís Domènech y Muntaner, prou fèu un discurs inaugural del present curs en termes catalaníssims, glosant el tema de «la conservació de la Nacionalitat Catalana». Pero's veu qu'en aquella casa no va enterarsen tothom.

Dièm això, perquè la setmana passada ens va xocar molt, veurehi, el tema d'una conferencia donada en català per un culte musicòleg de la nostra terra — el senyor Domènec Español — anunciat en castellà.

Y ara que parlèm de rètols en castellà, recomanèm a les persones de bon humor, que s'arribin fins el mitj enderrocat café de Novetats—si es qu'encara hi son a temps — y allí n'hi veuràn un que diu, imprès:

«Por desocupo forzoso del local se anuncia a la concurrencia su traslado en el patio de este teatro».

Molt dols y armoniós, tot això; pero volen dir que si'l seu autor ho hagués escrit en la llengua que va aprendre a confegir les primeres paraules, ho hauria fet tant malament?

L'element de jove de Palamós, diuen que ha organitzat una festa teatral, a benefici dels ferits de Melilla, y representarán el drama d'en Rusiñol, «El Místic».

Molt lloable la benèfica idea. Pero sense voler desmereixer per rès aquesta hermosa producció d'En Rusiñol, els joves de Palamós haurien pogut escullir una altra obra; fins del mateix autor si volien.

L'heroe, per exemple.

EFEMÉRIDES

1.er d'Abril de 1348

El Rei Pere IV, *del Punyalet*, entra a
Valencia en lluita contra la *Unió*

Indicarem en l'Efeméride de la setmana passada que'l segón pensament d'en Pere al pujar al trono fou abatre 'l feudalisme agonitzant, posant per demunt d'aquest la voluntat del Rei. Això fou lo que'l portà a la lluita ab la Unió aragonesa-valenciana. Lo que feu saltar les primeres guspies d'aqueix foc, va esser l'haver fet jurar hereva del regne a sa filla gran, Constança, traient de la Procuració dels assumptes, al Infant En Jaume, y manant que tots els oficis se dirigissin a nom de la primogénita Constansa. Llavors l'Infant se'n anà a Aragó y's proclamà defensor de les llibertats de la terra, formantse altra volta la *Unió* entre tots els nobles y ciutats, secundant eix moviment, Valencia y aduc part de Catalunya.

Greu era 'l perill per en Pere, més que més, per trobarse en guerra ab el rei de Mallorca, qui havia entrat en el Conflent. Ràpit com el llamp se'n anà an aquell país, feu fugir al mallorquí, y retornà desseguit a presidir Corts a Saragossa, pas de molta gravetat, ja que aquí 's trobava 'l principal focus del moviment. Be prou que tingué ocasió de comprobarho, ja que vulgues no vulgues, tingué de cedir a les pretensions dels unionistes, fins a la de tornar la Procuradoria general a son germà Jaume, marxant tant ressentit de l'Aragó, que al arribar a les vistes de Fraga, junt ab en Bernat de Cabrera que l'acompanyava, s'encarà vers l'Aragó que deixava, donant gracies a Deu «*quin ha deixat eixir de la terra revella e malvada*». (Crònica).

Al arribar a Barcelona, hi convocà Corts, sabentse al cap de pocs dies que havia mort son germà en Jaume comte d'Urgell, quedant ab aquest fet molt afeblida la *Unió*. Això acabà de decidir a n'En Pere a aterrarla, anant vers a Valencia, qu'eren els qu'estaven més envalentonats. Allà entrà ab son germà Ferrán el día 1.er d'Abril de 1348, passanthi un temps realment presoner, com ho havia estat a Saragossa, y aquell home tant superb y orgullós de les prerrogatives reials, tingué de sofrir les imposicions dels unionistes, y presenciar els avalots del baix poble, que a les mateixes portes del palau arribava, ab gran cridoria y sons de trompes y ta-

bals, arribant al extrem de pujar un día fins a la mateixa cambra reial y obligant al Rei y a la Reina a pendre part en ses dances. Si s'escapà de Valencia fou degut a l'epidemia de la gránola, protestant llavors de la detenció en un punt tant perillós, protesta que mogué l'ànim dels de la *Unió*.

Com lleó engaviat, que li obrin la portella, aixís degué sortir en Pere del seu Palau de Valencia, y la ira reconcentrada la deixà sentir contra 'ls unionistes que comanats per l'Infant l'esperaven a Epila. El Rei, ajudat d'en Bernat de Cabrera y de D. Lope de Luna, reuní totes les forces leals y atacà als rebels, deixantlos complertament derrotats, someté a Saragossa quedant abolida la *Unió*, fet nou fur, y esquinçats ab el punyal, per má del mateix rei, els privilegis concedits an aquell'a lliga pels monarques anteriors.

Al cap de pocs dies d'esser vensuda a l'Aragó anà cap a Valencia que havia sigut teatre de les mofes que li feren, y allà destilà tota la ferocitat de la seva ànima y tot el rencor qu'havia aplegat en altres dies en la mateixa ciutat. Ell mateix diu que la volia fer cremar y arrasar, y que s'acontentà en condemnar a mort als principals complicats en la *Unió*, fentlos sufrir a molts d'ells, crudels suplicis.

Aixís quedà complertament acabat aquest moviment polític-popular, que historiadors hi ha que'l consideraven com a últim ressó de l'indpendencia feudal, mentres que per altres es considerat com a primer alé del absolutisme reial oposantse a les manifestacions populars. Tal volta hi hagi quelcom de les dues coses. Per més qu'es molt difícil judicar de fets ocorreguts a èpoques tant llunyanes, recordis qu'en Pere IV fou el primer rei que'ns portà idees absolutistes que dominaren més tart. Aixís es que l'anorreament de la dinastia mallorquina, y el venciment de la *Unió*, fets capitals de la vida d'en Pere, fan que'ls que'ns planyèm de la desaparició de nostre dret gloriós y avantposèm els drets del poble als del Rei, no poguem mirar ab simpatia la obra d'aquell, que al aixamplar les fites de son reialme, y al abaixar l'orgull de la noblesa, feria ab punyalada de mort la independencia nacional.

LL. G. C.